

Vergaderjaar 2021–2022

31 293

Primair Onderwijs

31 289

Voortgezet Onderwijs

Nr. 607

**BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BASIS- EN VOORTGEZET
ONDERWIJS EN MEDIA**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 december 2021

Met deze brief informeer ik u over de uitvoering van diverse aangenomen moties en toezeggingen die betrekking hebben op het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast informeer ik u over de voortgang op een aantal thema's.

1. Voorschoolse educatie

Aanbieding rapporten Tweede meting van het implementatie- en bestedingsonderzoek voorschoolse educatie

Een consortium van Sardes, Oberon en Cebeon voert een meerjarig onderzoek (2019–2023) uit om na te gaan hoe gemeenten de nieuwe eisen voor voorschoolse educatie (ve) invoeren en hoe zij de onderwijsachterstandsmiddelen besteden. Daarin wordt ingegaan op de invoering van de urenuitbreiding bij gemeenten en aanbieders van voorschoolse educatie van 600 naar 960 uur, de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker en de besteding van de middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid/voorschoolse educatie (ve).¹ Cebeon heeft daarnaast onderzoek gedaan naar de besteding van de goab-middelen door gemeenten aan ve en andere maatregelen en activiteiten die de kansen van (voor)schoolse doelgroepkinderen vergroten.² Hierbij zend ik u de rapporten toe.

¹ Zie bijlage 1, bijlage 1a, bijlage 1b en bijlage 1c: IJsbrand Jepma, e.a. (september, 2021). Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid». Meting 2: aanbod 960 uur, inzet pedagogisch medewerker en financiën gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid/ voorschoolse educatie. Utrecht: Sardes en Oberon. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² Zie bijlage 2 en bijlage 2a: Cebeon (2021). Bestedingsonderzoek gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, eerste meting. Amsterdam: Cebeon. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

De urenuitbreiding is een ingrijpende beleidsoperatie geweest voor gemeenten en ve-aanbieders. Ik vind het dan ook positief dat uit het rapport van Sardes en Oberon blijkt dat de beleidsintensivering (nagenoeg) is afgerond en volgens gemeenten en ve-aanbieders vrij goed is verlopen. Wat betreft de invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker vanaf 1 januari 2022, blijkt dat een aanzienlijk deel van de gemeenten en ve-aanbieders dit in juni nog moest inregelen, maar ook dat een even substantieel deel daarvan al druk was bezig is met de juiste voorbereidingen daartoe. Ik verwacht dat we met het ondersteunings-traject gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid ervoor kunnen zorgen dat alle gemeenten en ve-aanbieders op tijd klaar zijn met invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Aanbieding eindrapport scenario-ontwikkeling structureel toezicht voorschoolse educatie

De bijgevoegde scenariostudie naar structureel toezicht op de proceskwaliteit en kwaliteitszorg van voorschoolse educatie is tot stand gekomen op aanbeveling van de Inspectie van het Onderwijs.³ Zie hiervoor ook mijn brief over onderwijsachterstandenbeleid van 19 mei 2020.⁴ Hierbij zend ik u het eindrapport dat vier scenario's voor de vormgeving van het toezicht bevat en een weging van de voor- en nadelen van elk scenario. Het is aan een nieuw kabinet om het vervolgetraject verder vorm te geven.

Toezegging bereik voorschoolse educatie

Eind 2019 heeft Minister van Engelshoven in het debat over laaggeletterdheid toegezegd om u in de volgende voortgangsrapportage laaggeletterdheid te informeren over de deelname aan de voorschoolse educatie. Ik informeer u via deze brief over deze deelname omdat er op korte termijn geen voortgangsrapportage laaggeletterdheid uit gaat. De Inspectie van het Onderwijs bekijkt jaarlijks wat het bereik is van voorschoolse educatie. Het totale bereik is volgens de inspectie al jaren stabiel en ligt tussen de 80 en 86 procent van het aantal doelgroeppeuters.⁵ Dit betekent dat 80 á 86 procent van de kinderen die door de gemeenten zijn verwezen naar voorschoolse educatie, ook daadwerkelijk deelneemt.⁶

2. Stand van zaken herbezinning residentieel onderwijs

Naar aanleiding van de beleidsinventarisatie residentieel onderwijs heb ik uw Kamer op 21 december 2020 geïnformeerd over een integrale herbezinning met het veld, departementen en inspecties.⁷ Het doel van de herbezinning is het creëren van een toekomstbestendig stelsel waarbij alle jongeren die tijdelijk in instellingen en inrichtingen verblijven een passend onderwijsaanbod krijgen. In deze herbezinning zijn het afgelopen jaar flinke stappen gezet. Zo zijn de knelpunten en ontwikkelingen in kaart gebracht, zijn uitgangspunten geformuleerd waaraan het residentieel onderwijs moet voldoen mede gelet op de transitie naar kleinschalige woonvoorzieningen in de jeugdzorg, en zijn verschillende scenario's uitgewerkt inclusief voor- en nadelen en eerste gevolgen hiervan. Hierover zijn daarnaast gesprekken geweest met verschillende betrokkenen, zoals aanbieders van het residentieel onderwijs, aanbieders in de jeugdzorg,

³ Zie bijlage 3: David Schelfhout, e.a. (september 2021). Scenario-ontwikkeling structureel toezicht voorschoolse educatie. Utrecht: Andersson Elffers Felix. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

⁴ Kamerstuk 27 020, nr. 108.

⁵ Inspectie van het Onderwijs (2020). De Staat van het Onderwijs 2020.

⁶ De inspectie heeft vanwege de coronacrisis geen cijfers over het bereik van voorschoolse educatie in 2020.

⁷ Kamerstuk 31 497, nr. 393.

andere betrokken ministeries etc. Op basis hiervan zijn verdere stappen gezet om de scenario's aan te scherpen.

Onderdeel van de herbezinning is ook het voeren van gesprekken met jongeren en ouders die te maken hebben gehad met residentieel onderwijs. Ik hecht hier veel belang aan om zo ook hun ervaringen bij de herbezinning te kunnen betrekken.⁸ Het kunnen bereiken van deze doelgroep en goed kunnen voeren van deze gesprekken is de afgelopen periode moeilijker geweest, mede vanwege de coronamaatregelen. Deze gesprekken zijn inmiddels gaande, maar nog niet afgerond. Om de gesprekken verder te kunnen voeren en de inzichten goed te kunnen betrekken bij de herbezinning is daarom wat extra tijd nodig en om die reden duurt de afronding van de herbezinning langer. Daarom ontvangt u deze, in tegenstelling tot wat eerder is toegezegd, niet meer dit jaar. Het is aan een volgend kabinet om u hierover voor de zomer volgend jaar nader te informeren.

Zoals gemeld in beantwoording van het schriftelijk overleg van 9 juli 2020 worden er op dit moment op basis van subsidie van OCW regioregisseurs aangesteld. Deze regioregisseurs zullen op basis van feiten en cijfers over de regionale en landelijke ontwikkelingen in de jeugdzorg gesprekken voeren met (coördinerende) gemeenten, jeugdzorginstellingen en samenwerkingsverbanden over de impact daarvan op het onderwijs. Voor de zomer van 2022 zal dit leiden tot regionale plannen residentieel onderwijs waarbij wordt bezien hoe in de regio de knelpunten worden opgelost die er in dit kader spelen. De belangrijkste opbrengsten daarvan zullen ook op landelijk niveau worden besproken met betrokkenen om te bezien wat hiervan geleerd kan worden.

3. Verlenging evaluatieperiode DAMU-regeling voor het primair onderwijs

In november 2020 is de beleidsregel «verstrekking DAMU-licentie po» gepubliceerd. Voor het dans- en muziekonderwijs (DAMU) dat door een aantal scholen in het primair onderwijs in samenwerking met hogescholen wordt gegeven, is daarin bepaald dat deze scholen op een aantal aspecten beperkt mogen afwijken van de wet (onder andere onderwijstijd en onbevoegde docenten). Scholen konden daar dit voorjaar een aanvraag voor doen en drie scholen nemen vanaf dit schooljaar deel. Bij deze regeling is bepaald dat dit experiment voor 1 januari 2023 wordt geëvalueerd. Om de ervaring van schoolleiders, docenten en ouders langer te kunnen monitoren en mee te kunnen nemen bij de evaluatie van de beleidsregel worden ook in 2023 gegevens verzameld. De evaluatie verschijnt om die reden uiterlijk op 1 januari 2024.

4. Aanvraagregeling voor brede campus binnen beperkte afstand

Op 11 juni jl. heb ik u voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken van de uitvoering van de motie van het lid Van Meenen die de regering verzoekt om brede scholengemeenschappen met twee locaties binnen een beperkte straal gelijk te stellen aan brede scholengemeenschappen op één locatie.^{9, 10} Dit alleen als zij in de praktijk als een campus fungeren. De aanvraagregeling wordt op dit moment nader uitgewerkt. De inwerkingtreding van de regeling is voorzien in het voorjaar van 2022 zodat betaling nog in 2022 mogelijk is.

⁸ Kamerstuk 35 000 VIII, nr. 197.

⁹ Kamerstuk 31 289, nr. 465.

¹⁰ Kamerstuk 31 289, nr. 446.

5. Startdatum nieuwe ondersteuningsstructuur burgerschap

Met diverse partijen wordt op dit moment gewerkt aan een nieuwe ondersteuningsstructuur voor burgerschapsvorming in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Deze nieuwe structuur was voorzien voor 1 januari 2022. Om die structuur zorgvuldig in te richten en de kennis van de huidige, tijdelijke ondersteuning te borgen, is dit voor het funderend onderwijs verschoven naar 1 juli 2022, waarbij het middelbaar beroepsonderwijs mogelijk per 1 januari 2023 zal toetreden. De huidige projectsubsidies aan de sectorraden in het funderend en middelbaar beroepsonderwijs zullen daarom respectievelijk met een half jaar en een jaar worden verlengd, zodat de ondersteuning aan scholen wordt gecontinueerd.

6. Brief van het Adviescollege toetsing regeldruk

In uw brief van 12 maart 2020 vraagt u om een afschrift van ons antwoord op een brief van het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) met betrekking tot de AMvB Monitoring veiligheid op scholen.¹¹ Het betreft een advies van de ATR over deze AMvB. De ATR verzoekt in de toelichting niet alleen de regeldrukgevolgen voor scholen weer te geven maar ook voor andere actoren. Die informatie is in de tekst van de toelichting bij de AMvB opgenomen. Daarnaast adviseerde de ATR te overwegen de frequentie van de monitoring op sommige scholen naar beneden te brengen. In de toelichting is nu opgenomen waarom daar niet voor is gekozen. Voor een adequaat veiligheidsbeleid is het nodig jaarlijks de stand van zaken na te gaan zodat er steeds actuele informatie is. De veiligheidssituatie op een school kan tenslotte soms snel verslechteren. De AMvB en toelichting zijn op 17 juni 2020 gepubliceerd in het Staatsblad.¹² Mijn ambtenaren hebben onze omgang met het advies indertijd mondeling teruggekoppeld naar de ATR. Daarom kan ik u geen afschrift sturen van mijn reactie.

7. Reactie op de brief van Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) betreffende zorgen over continuïteit Nederlands onderwijs wereldwijd

Op 22 juli 2021 stuurde de stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) een brief waarin zij extra middelen verzocht voor het behoud van de onderwijsinfrastructuur voor Nederlandse leerlingen in het buitenland.¹³ De vaste kamer commissie verzocht op 13 september 2021 om een afschrift van de reactie.¹⁴ Als gevolg van COVID-19 staat op meerdere plaatsen in de wereld de continuïteit van onderwijsvoorzieningen voor Nederlands (moedertaal)onderwijs voor kinderen en jongeren onder druk. Een deel van deze scholen kent negatieve effecten van de pandemie. Nederlandse gezinnen keerden noodgedwongen tijdelijk terug naar Nederland of verloren hun baan (bijvoorbeeld in de toeristenbranche) wat leidde tot (soms drastische) krimp van het aantal leerlingen en daarmee ook het wegvallen van ouderbijdragen en van leerlinggebonden subsidie van de Nederlandse overheid. In debat over dit onderwerp is dit aan de orde geweest en inmiddels heb ik verkend welke

¹¹ Brief van de vaste commissie voor OCW over Afschrift brief ATR aan Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap m.b.t. AMvB Monitoring veiligheid op scholen, 12 maart 2020.

¹² Besluit van 17 juni 2020, houdende wijziging van enige onderwijsbesluiten in verband met het monitoren van de veiligheid op scholen, Stb. 2020, nr. 209.

¹³ Brief NOB over zorgen over continuïteit Nederlands onderwijs wereldwijd, 22 juli 2021.

¹⁴ Brief van de vaste commissie voor OCW over afschrift brief NOB aan Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media m.b.t. zorgen over continuïteit Nederlands onderwijs wereldwijd, 13 september 2021.

incidentele tegemoetkoming in deze uitzonderlijke situatie mogelijk is.¹⁵ Er wordt nu in overleg met de NOB gewerkt aan een financiële injectie binnen de beschikbare middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs. Zodra de precieze uitwerking rond is, zal uw Kamer geïnformeerd worden. Dat zal naar verwachting begin 2022 zijn.

8. Verdiepende studie Curriculumcommissie: Samenhang in het curriculum

Zoals aangekondigd in mijn brief van 1 november j.l. zou de wetenschappelijke Curriculumcommissie (hierna: Curriculumcommissie) nog dit jaar de laatste verdiepende studie opleveren.¹⁶ Ditmaal over de manier waarop samenhang kan worden versterkt en met aanbevelingen over de positie van verschillende typen vaardigheden in het curriculum. Deze studie is nu opgeleverd en vindt u in de bijlage.¹⁷

In deze verdiepende studie constateert de Curriculumcommissie dat bijstellingen van het curriculum te vaak ad-hoc en los van elkaar zijn gebeurd. Dit heeft de *horizontale samenhang* (in en tussen vakken/leergebieden) en *verticale samenhang* (doorlopende leerlijn, onder meer ter bevordering van de kansengelijkheid) geen goed gedaan. De belangrijkste aanbevelingen om dit te verbeteren zijn:

- Het werken aan samenhang in het curriculum begint bij een samenhangende aanpak in het proces van curriculumvernieuwing zelf.
- Stel het curriculum zoveel mogelijk in samenhang bij – dus sectoren en vakken/leergebieden tegelijk – om versnippering, overlap en overlappendheid te voorkomen.
- Werk vanuit een meer gemeenschappelijk architectuur, een richtinggevende rationale en met multidisciplinaire teams (leraren uit verschillende schoolsoorten en sectoren).
- Scherp het model «brede vaardigheden» aan, en maak daarin onderscheid tussen vakspecifieke vaardigheden, verbindende vaardigheden en conditionele vaardigheden.
- Samenhang in het curriculum wordt daadwerkelijk ingevuld in de schoolpraktijk en dient ondersteunend te zijn aan het eigen schoolcurriculum. Faciliteer scholen hierin en zorg voor een goede curriculumbekwaamheid onder leraren en schoolleiders.

Ik ben de commissie erkentelijk voor de nadere duiding van de betekenis van samenhang voor het curriculum. Dit biedt handvatten voor de nadere werkwijze van vakvernieuwingscommissies die starten met het bijstellen van examenprogramma's¹⁸ en straks voor teams die kerndoelen bijstellen. De werkopdrachten die u 1 november j.l. heeft ontvangen, sluiten hier reeds bij aan.

9. Advies «Medezeggenschap bij holdings in het onderwijs»

De Landelijke Commissie voor Onderwijsgeschillen (LCG) heeft in 2020 een advies uitgebracht ten aanzien van knelpunten bij medezeggenschap bij holdings in het onderwijs. Dit advies is bijgevoegd bij deze brief.¹⁹ Uw

¹⁵ Steunprogramma voor herstel en perspectief; Kamerstuk 35 570 VIII, nr. 207.

¹⁶ Kamerstuk 31 293, nr. 597.

¹⁷ Zie bijlage 4: Wetenschappelijke Curriculumcommissie (30 november 2021). Samenhang in het curriculum. Verdiepende studie Wetenschappelijke Curriculumcommissie. Amersfoort: Wetenschappelijke Curriculumcommissie. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

¹⁸ Dit zijn de vakken: Nederlands, wiskunde, de moderne vreemde talen, maatschappijleer en de bètavakken.

¹⁹ Zie bijlage 4: Brekelmans e.a. (november 2020). Medezeggenschap bij holdings in het onderwijs; Casus, knelpunten en oplossingen voor de regeling in de Wms. Utrecht: Expertisecentrum Onderwijsgeschillen.

vaste commissie voor onderwijs heeft mij bij brief van 18 december 2020 om een reactie verzocht.²⁰

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de voorstellen uit het rapport ben ik met de betrokken (veld)partijen in gesprek. De uitkomsten van dat gesprek zal ik meenemen bij de terugkoppeling van de stand van zaken rondom het wetstraject van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) als gevolg van de uitwerking van het Regeerakkoord uit 2017.

10. Doorstroomprogramma's

De gewijzigde motie van de leden Kuik en Rog verzocht mij om bij scholen onder de aandacht te brengen dat leerlingen die na het behalen van hun diploma door willen stromen naar havo of vwo een doorstroomprogramma kunnen volgen.²¹ In de OCW-nieuwsbrief van 21 januari 2021 die onder vo-scholen wordt verspreid is aandacht besteed aan de subsidieregeling voor doorstroomprogramma's vmbo-havo en vmbo-mbo. Deze subsidieregeling loopt door tot en met het schooljaar 2022–2023. Informatie hierover is ook te vinden op de website van DUS-I. In de OCW-nieuwsbrief van juli 2020 en juli 2021 is aandacht besteed aan de nieuwe wet «Gelijke kans op doorstroom». Hiermee zijn scholen geïnformeerd over de nieuwe landelijke toelatingseisen die aan doorstromende leerlingen worden gesteld.

Daarmee hebben scholen zich tijdig kunnen voorbereiden op de verantwoordelijkheid die voortvloeit uit de nieuwe wet, namelijk om leerlingen passend te begeleiden bij de overstap, bijvoorbeeld met behulp van doorstroomprogramma's. Scholen worden tevens in de gelegenheid gesteld om onderling ervaringen en kennis uit te wisselen tijdens de jaarlijkse inspiratiebijeenkomst die (online) voorzien is in december 2021.

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob

²⁰ Brief van de vaste commissie voor OCW over Aanbieding advies «Medezeggenschap bij holdings in het onderwijs. Casus, knelpunten en oplossingen voor de regeling in de Wms van Onderwijsgeschillen, 18 december 2020.

²¹ Kamerstuk 35 195, nr. 21.